

Kunstnerisk baserede forskningsmetoder

Om kreative og bevægende tilgange til bacheloropgaver, specialer og forskningsprojekter

© **Helle Winther**¹ & **Mathias Sune Berg**²

¹ Institut for Idræt og Ernæring, Københavns Universitet; ² Københavns Professionshøjskole

Publicerat på idrottsforum.org 2021-05-31

Denne artikel handler om, hvordan kreative og kunstnerisk inspirerede forskningstilgange kan bruges i bachelor-, speciale- og forskningsprojekter på mangfoldige uddannelser. Vi beskriver, hvad kunstnerisk baserede forskningsmetoder er og giver eksempler på, hvordan man kan anvende poesi, musik, dans, drama, billedkunst, design og film som kreative forskningsmetoder. Vi diskuterer også, hvorfor det er særlig meningsfuldt at inddrage kunstnerisk og æstetisk inspirerede forskningsmetoder på både idrætsuddannelser og professionsuddannelser.

Disse metoder gør det nemlig muligt at involvere både hjerte, sind og krop hos børn, unge og voksne. Dermed åbnes en særlig mulighed for udforskning af kropslighed, sanselighed og levede erfaringer, som kan være svære at indfange udelukkende igennem sprog. Det gælder især i forskning, som undersøger lære-, være- og udviklingsprocesser i idræt og bevægelse eller projekter, der har fokus på mere generelle relationelle og læringsmæssige problemstillinger. Vi vil derfor igennem artiklen vise, hvordan kunst kan anvendes som enten undersøgelses- og formidlingsmetode eller forskningsfelt.

HELLE WINTHER er Lektor Ph.d ved Institut for Idræt og Ernæring, Københavns Universitet og leder af forskningsgruppen Krop, læring og social forandring. Helle underviser og forsker i dans, bevægelsespsykologi og danseterapi. Derudover forsker hun i Kroppens sprog i professionel praksis, herunder kroppens betydning for lederskab og professionel kommunikation. Hun har arbejdet med performative, kunstneriske, fortællende og fænomenologisk inspirerede forskningsmetoder i mange år. Hun tager også aktivt del i internationale forskningsnetværk indenfor Performative Social Science.

MATHIAS SUNE BERG er lektor Ph.d. ved institut for Læreruddannelse. Københavns Professionshøjskole. Mathias underviser i idræt og er udviklingskonsulent i Københavns Professionshøjskoles PlayLab, som er en del af det nationale Playful Learning program. Mathias forsker i læreres lederskab, skolens selvevalueringsspraksis og i kreative, kunstneriske forskningsmetoder.

Appetizer

[T]he arts draw upon a variety of modalities, such as speech, image, sound, movement and gesture, to create multimodal forms of meaning. (...) Art provides young people with authentic meaning-making experiences that engage their minds, hearts and bodies. (Wright, 2010, s. 2).

Kan man bruge børns kreative tegninger og billeder som empiri? Kan man transformere sine forskningsdata til en koncert med levende musik og sang? Kan man lave en forskningsfilm eller en forelæsning som et teaterstykke, performance eller en dans? En billedkunstudstilling som præsentation af forskningsdata? Svaret er JA. Arts-based research (ABR), arts-based educational research (ABER) og Performative Social Science er en kreativ og innovativ bølge inden for kvalitativ og narrativt inspireret forskning, som igennem de seneste 30–40 år har fået stor international gennemslagskraft og opmærksomhed gennem målrettede konferencer og verdensomspændende forskningsnetværk. I Norden er feltet dog stadigvæk relativt ungt. Det har især udviklet sig igennem de seneste 20 år og har nu fået vind i sejlene på både universiteter og professionsuddannelser. Derfor har I nu også mulighed for at kunne lade dig inspirere af kunstneriske metoder i forbindelse med dit bachelor-, speciale -eller ph.d.-projekt. I denne artikel vil vi fortælle, hvad arts-based research og Performative Social Science er. Vi vil også med eksempler fra både international forskning og egne forskningsprojekter give inspiration til, hvordan I kan anvende kunst som både undersøgelses- og formidlingsmetode og som forskningsfelt. Her fokuserer vi især på, hvordan man kan bruge kunstnerisk inspiration fra poesi, musik, dans, teater, design, billedkunst og film.

Hvad er arts-based research?

Som forskere og undervisere finder vi selv stor inspiration i det hastigt voksende landskab mellem kunst og forskning. Dette landskab er især vokset ud fra fænomenologiske, sociologiske og kreative forskningsmiljøer, herunder også megen uddannelsesforskning. Forskningsfeltet handler om, hvordan man kan skabe, formidle, behandle og fremstille forskningsdata igennem kunstneriske processer og produktioner (Cahnmann-Taylor & Siegsmond, 2017; Jones et al. 2008; Carless & Douglas 2011; Leavy; 2018; Pink 2014;

Winther, 2009; Svendler Nielsen, 2008; Engel, 2009; Berg, 2018; Barone & Eisner 2006; Berg & Winther, 2020).

Her er der gennem årene udviklet flere og flere muligheder for at inkludere kunstformer som poesi, musik, dans, drama, billedkunst eller film i dele af eller hele forskningsprocessen (Bagley & Canzienne, 2002; Douglas & Carless, 2008; McNiff, 2009; Sparkes, 2002; Sparkes, et al., 2003; Jones, 2017; Pink, 2014).

Arts-based research methods og performative social science er på mange måder sammenlignelige kreative forskningstilgange, der kan give indsigt i menneskets levede og sanselige erfaringer, og som Wright (2010) skriver, give mulighed for mangetydig meningskabelse, der involverer både hjerte, sind og krop.

Da det er et levende felt, er der også flere definitioner. Patricia Leavy lægger i sin beskrivelse vægt på, at arts-based research kan anvendes på tværs af discipliner og bruges i alle forskningsfaser. Barone og Eisner fokuserer i nedenstående udvalgte citat på art-based research som en anden måde at skabe forståelse på:

Arts-based research is a transdisciplinary approach to knowledge building that combines the tenets of the creative arts in research contexts. I have described arts-based research practices as methodological tools used by researchers across the disciplines during any or all phases of research, including problem generation data or content generation, analysis, interpretation, and representation (Leavy 2018 s. 4).

Arts-based research is an approach to research that we define as a method designed to enlarge human understanding... the aim is to create an expressive form that will enable an individual to secure an empathetic participation in the lives of others and in the situations studied (Barone & Eisner, 2012, 8-9)

Alle tilgange til kunstnerisk og performativt inspireret forskning er udviklet ud fra en forståelse af, at menneskers levede liv indeholder multidimensionelle processer. På tværs af forskellige videnskabsteoretiske positioner er der mange eksempler på, hvordan man kan bruge kunst i forskningsprocessen.

Kunstnerisk baserede metoder kan også give ny indsigt i fænomener, der er særligt interessante for uddannelsesforskere (O'Donoghue, 2009). Derfor kan disse kreative og æstetiske metodetilgange også give mulighed for, at du i dit bachelor-, speciale eller ph.d. projekt kan få en dybere indsigt i børn og unges sanselige, relationelle og følelsesmæssige univers. Metoderne giver også mulighed for, at forskning kan formidles på en måde, hvor tilhørere el-

ler publikum kan "hear the heartbeats of other people" (Richardson, 2005; McMahon, 2016).

Kunstneriske forskningsmetoder kan således udvide og berige både forskningsundersøgelsen og dens resultater på en kreativ måde (Richardson, 2005; McMahon, 2016; Hearing & Jones, 2018; Liebenberg, 2009; Pink, 2014). Som Gergen & Gergen (2018) skriver, kan musik, dans, billedkunst og andre kunstformer åbne en rigdom af nye muligheder for socialt engagerede forskere – herunder også idrætsforskere. Spørgsmålet er så, hvordan man kan gøre?

Hvorfor og hvordan kan kunstnerisk inspirerede forskningsmetoder bruges i uddannelse?

Kunstnerisk baserede forskningsmetoder er en efterhånden global, vidt-favnende og vidt forgrenet paraply. Det er et metodeteoretisk område, som hele tiden udvikler sig igennem kreative forskere og innovative samarbejder mellem forskere og kunstnere. Da feltet er i konstant udvikling, kan det også være svært at gribe og sætte på fast formel. Grundlæggende er der dog tre tilgange og dermed hovedpointer, som du måske kan lade dig inspirere af i dit eget projekt. De tre tilgange kan bruges hver for sig og de kan også kombineres. De kan alle også bruges i samklang med andre kvalitative metoder herunder fænomenologisk og narrativt inspirerede observationer, oplevelsesbeskrivelser og interviews (Winther, 2015)

1. Kunst som undersøgelsesmetode

Her kan man *undersøge* e.g. børn og unges livsverden og bevægelsesoplevelser *igennem* kunstneriske metoder.

2. Performative præsentationer

Her *transformerer, fortolker og formidler* man sine data, f.eks. interviews og observationer til kunstneriske performances.

3. Undersøgelse af kunst igennem kunst

Her er kunst *både genstandsfelt* for og *metode* i undersøgelsen. Her søges indsigt i de meningsbetydninger, der findes i "artwork", f.eks. i kreative og æstetiske læreprocesser i musik, dans, idræt eller billedkunst.

Hvis I f.eks. gerne vil undersøge, hvilken betydning fællesskabende idrætsaktiviteter eller børns venskaber har for deres trivsel i skolen, stiller I grund-

læggende et spørgsmål, som har multidimensionelle svar. Børns venskaber og fællesskaber er ikke kun sproglige, men båret af kropslig kommunikation og følelsesmæssige betydninger. Fællesskaber er i konstant forandring og skabelse. Det er derfor et spørgsmål, som måske ikke kan besvares fyldestgørende igennem ord.

Derfor kan I vælge at bruge kunst som undersøgelsesmetode. Her kan I f.eks. med inspiration fra billedkunst lade børnene tegne og male deres idrætsoplevelser og venskaber, samtidig med at I laver små interviews, hvor børnene fortæller om deres tegning. Eller de kan måske skrive små sange, der med deres poetiske og musiske kunstform, kan tale om, med og til det følelsesmæssige univers.

Hvis I derimod vælger udelukkende at lave interviews eller fokusgruppeinterviews med børnene, kan I vælge efterfølgende selv at skabe en *performativ præsentation* om børns venskaber og fællesskaber f.eks. til jeres forskningspræsentation eller bachelor/speciale/ph.d. forsvaret.

Hvis I skaber en performativ præsentation, kan I transformere essensen af jeres interviews til kunst. Dermed viser I en analyse og fortolkning af jeres fund *igennem* en performance. Her kan I f.eks. udvikle en danseperformance, en koncert eller et teaterstykke, der giver indsigt i børnenes bevægelsesoplevelser, venskabsfortællinger og jeres fund. En performativ præsentation bruges således primært som en form for formidling, der kan tale til det sanselige og følelsesmættede univers. Hvis I derimod undersøger, hvilken betydning de æstetiske læreprocesser i idræt, teater, dans, musik eller billedkunst har for børns venskaber, kan I anvende den metodetilgang, der undersøger kunst igennem kunst.

Som omtalt kan I også vælge at kombinere to eller tre tilgange. De kan også med stor fordel i samspil med andre kvalitative metoder som f.eks. interviews og observationer. Derudover kan I selvfølgelig også kombinere kunstneriske og performative metoder med et skriftligt produkt, hvor jeres fund analyseres og fortolkes igennem relevant teori. Der er også mange forskere, herunder os selv, der *både* undersøger kunst igennem kunst, bruger kunst som undersøgelsesmetode eller performativ præsentation og skriver en tekst.

Spørgsmålet er så, hvilke kunstformer I synes, det kunne være spændende at arbejde med.

Konkrete eksempler på hvordan kunstnerisk baserede forskningsmetoder kan bruges

I det følgende vil vi give nogle konkrete eksempler på, hvordan forskere har ladet sig inspirere af arts-based research og performative metoder. Her fortæller vi især om, hvordan man kan bruge poesi, musik, dans, drama, design, billedkunst og film som forskningsmetoder. Derudover er det vigtigt at huske, at feltet er i en konstant udviklende, kreativ og kritisk proces. Derfor kan også du og dine medstuderende eller kolleger blive pionerer inden for området.

Poetisk inspiration

Vil I gerne bruge inspiration fra poesi og digtekunst som enten kunstnerisk undersøgelsesmetode eller performativ præsentation? Så kan I finde inspiration hos både internationale og danske forskere, der arbejder med ”poetic representations” eller fænomenologisk baserede oplevelsesbeskrivelser og sceniske islæt i observationer (Richardsson, 2002; Engel & Winther, 2009; Frstrup & Nagbøl 2020; Sparkes, 2003; Sparkes, 2016; van Manen, 1990, 2014; Winther, 2008, 2015). Den engelske sociologi professor Andrew Sparkes har i mange år været toneangivende i forhold til at argumentere for værdien af mere frie, kreative og poetiske skrivemåder i humanistisk samfundsvidenskabelig forskning. Med disse skrivemåder kan man nemlig både udforske menneskers sociale og følelsesmæssige verden og formidle sine forskningsfund til andre på en tilgængelig og resonant måde (Sparkes, 2016). Sparkes omtaler det som en *sensual revolution*. Digte kan nemlig på trods af deres kortfattede form også rumme og ramme den del af menneskelivet, som findes, hvis man går på opdagelse i det, der er imellem linjerne.

Her skriver Sparkes (2003): ”Poetry allows for maximum input—in and between the lines” (p.135).

Digte og poesi er siden brugt af et utal af forskere, herunder også børneforskere fra New Zealand (Coen et al. 2018). De har med deres ”Playing with Poems” tilgang brugt poetisk inspiration til at få indsigt i børneoplevelser på en legende måde (Coen et al. 2018). I en dansk tekst er også Rønholts bevægende (2006) digt om drengen Muhammed, der ikke bliver set i skolen og hele tiden bevæger sig i udkanten af børnenes kreds og fællesskab et smukt eksempel på, hvordan et digt om et enkelt barn kan rumme en problematik, som findes i mange skoler og i børneliv i hele verden.

I Danmark er både fænomenologisk og narrativt inspirerede forskere nemlig også optagede af den poetiske bølge (Berg, 2018; Engel & Winther, 2009; Rønholt, 2006; Svendler Nielsen, 2008, 2009; Winther, 2008, 2015). Herunder anvendes også oplevelsesbeskrivelser, der er korte, mættede og subjektive fortællinger om betydningsfulde øjeblikke der kan give indsigt i, hvordan børn, unge eller voksne oplever læreprocesser, følelsesmæssige processer, konflikter og kriser (Winther, 2015).

I kan også bruge oplevelsesbeskrivelser, hvis I laver et projekt, hvor I inkluderer egne udviklingsprocesser som empiri. I vores egne forskningsprojekter har vi belyst kroppens betydning for lederskab og professionalitet på både pædagoguddannelse, læreruddannelse og sygeplejerskeuddannelse (Berg & Thilo, 2012; Winther, Grøntved, Gravsén & Ilkjær, 2015; Skovhus & Winther, 2019). Marie har skrevet nedenstående poetiske inspirerede oplevelsesbeskrivelse fra en lærerig dag, hvor hun sammen med en gruppe idrætsstuderende underviste 200 gymnasieelever i dans.

”Zumba, så er det jer”, jeg får et lille sug i maven, og kan mærke at mine hænder bliver svedige. Nogle fra holdet går ud for at drikke vand og en masse snak opstår, det gør mig utryk og nervøs for, om jeg kan samle folk. Jeg frygter, at jeg ikke bliver hørt. Vi stiller os i midten af lokalet og beder de andre om at komme ud på gulvet og sætte sig ned. Det varer ikke længe før folk er samlet i en lille kreds på gulvet. Jeg mærker en ro i min mave, da jeg opdager at opmærksomheden hviler på os. De lytter. Sammen rejser vi os fra gulvet og kredsen af mennesker spredes ud over gulvet. De vender deres blikke og opmærksomhed mod os. Mit hjerte banker hurtigt og jeg føler mit hoved er gået i stå. Jeg mærker en nervøsitet, og glemmer fuldstændig hvad det er vi skal. Jeg forsøger at huske trinene, men mine tanker er helt forsvundet. Jeg tænder for musikken. Den taktfaste musik, som er fuld af glæde og energi brager ud af anlægget. Rytmen fortæller mig, hvad der skal ske. Jeg kan mærke glæden og adrenalinen pumpe i min krop. Energien i rummet vokser. Det føles vildt fedt.

I kan også lade børn og unge skrive oplevelsesbeskrivelser. De skrives altid i jeg-form og nutid. Her kan I fokusere på et bestemt tema, som f.eks. venskaber, leg, glæde eller konflikter. I kan også lade dem arbejde mere åbent og så derefter finde frem til centrale pointer i analyserne (Winther, 2015).

Musik og sang – what’s in a song?

Vil I i jeres projekt gerne bruge musik, komposition eller sangskrivning som enten kunstnerisk undersøgelsesmetode eller performativ præsentation? Så kan det være interessant at vende blikket mod enten England eller Australien. Her har fremtrædende forskere nemlig været banebrydende og skabt forskningskoncerter og sangproduktioner på baggrund af længerevarende undersøgelser.

David Carless & Kitrina Douglass (2011) har i artiklen ”What’s in a Song?” skrevet om, hvordan musik, rytmer, instrumenter, melodier og sange åbner muligheder for, at man som forsker kan kommunikere om menneskers oplevelser, erkendelser og følelser i ”powerful ways” (ibid.).

Da Carless og Douglas er både musikere, sangere og forskere, har de valgt at omdanne forskningsinterviews til sange og musik. De har derfor også turneret med forskningskoncerter, der handler om, hvordan ældre kvinder oplever deres kropslighed, når de ikke mere kan det, de kunne engang. Fordelen ved koncerterne var, at de kunne afholdes i mange lokalmiljøer – og derfor også formidles til ældre, som jo var projektets primære målgruppe. På samme måde kan de af jer, der har musikalske kompetencer, måske lade jer inspirere af musik og sang. I kan bruge kunsten som undersøgelsesmetode, mens børn eller unge selv skaber sange og musik eller, som Carless og Douglas, formidle jeres fund igennem en performativ og i dette tilfælde musikalsk præsentation.

Dans og performance – Dancing the data

Synes I, at det kunne være spændende at anvende dans som kunstnerisk undersøgelsesmetode eller performativ præsentation i jeres bachelorprojekt? Så er det også en mulighed. I England, Finland og andre lande inkluderes danseforestillinger i forskning. På både professionshøjskoler og universiteter i Norden er det også muligt at inkludere en danseperformance i bachelor- eller specialeprojekter.

Kunstnerisk inspirerede research methods bruges nemlig ikke til at skabe objektive resultater, men snarere til at åbne for mangetydige og dybere forståelser af et fænomen (Barone and Eisner, 2012). Det fremgår også i bogen *Dancing the Data* (Bagley & Cancienne, 2002).

Dans kan især tale til, igennem og om kroppens sprog – og ligesom musik være udtryk for det i menneskelivet, som ikke udelukkende kan

beskrives med ord. Her er et forskningsprojekt om racisme i Sydafrika og USA et spændende eksempel (Wilson & Moffett, 2017). I *Same Story, Different Countries* deltog en stor gruppe unge med mangfoldige nationaliteter sammen med både forskere og koreografer.¹ De unge fortalte deres egne familiehistorier med racisme og deltog samtidig i et kollaborativt forskningsprojekt, hvor de undersøgte racisme igennem danseimprovisation. Dernæst skabte de turnerende og debatterende forskningsperformances.

På samme måde kan de af jer, der har interesse for dans og performance, måske lade jer inspirere til at inkludere børn eller unge i et samskabende danseprojekt. Eller I kan vælge selv at skabe en danseperformance om de fund, I har skabt igennem f.eks. børne- eller ungeinterviews, og dermed bruge dans som forskningsformidling og repræsentation

Drama og teater – som performative forskningsmetoder

Teater og drama har en lang tradition og er også del af den pædagogiske og didaktiske praksis i skolen. Teater og drama kan også anvendes som omdrejningspunkt for forskellige tilgange til kunstnerisk baserede forskningsmetoder. Hvis I gerne vil udforske mulighederne for en performativ og dramatisk fremstilling af empirisk data, kan I hente inspiration mange steder. Anne Harris og Stacy Holman skriver om, hvordan den kunstneriske skriveproces kan gribes an (Harris & Jones, 2016).

Professor Johnny Saldaña viser, hvordan personlige oplevelser og erfaringer kan dokumenteres som en monolog, der fremføres som *autoethnodrama*, af forfatteren/forskeren selv (Saldaña, 2008).²

Belliveau (2015) beskriver forskningsbaseret teater som en metode, der besidder en stærkt dialogisk kvalitet, der gør det muligt at engagere publikum. Derved skabes en konstruktiv platform for udvikling og læring for alle deltagende parter.³

1 <https://www.sharingourlegacy.org/same-story-different-countries>

2 <https://www.youtube.com/watch?v=Zp-LNp4BCzc>

3 <http://www.p-e-r-f-o-r-m-a-n-c-e.org/?p=1491>

Look and look carefully – film som multisensuelt medium

So simply to look and look carefully is a way of knowing that is different from thinking (MacDougall, 2006, p. 8).

Også brugen af film, video og fotos er i hastig udvikling både nationalt og internationalt. Den etnografiske filminstruktør David MacDougall skriver, at film er et multisensuelt medium, hvor fotografen guider tilskuerens blik, mens den, der ser filmen, ”ser” og sanser med hele sig selv (MacDougall, 2006). Måden film, video og fotos ses og opleves på, skabes også gennem den kultur og de værdier, som fotografen og publikum har med sig (Liebenberg, 2009; Hearing & Jones, 2018). Også i dette felt er der et utal af beslægtede tilgange, men der arbejdes ofte ud fra det synspunkt, at visuelle metoder kan *portrættere* vigtige fænomener og ikke kun *dokumentere* konkrete handlinger. De viser derfor ikke en objektiv virkelighed, for også film er afhængige af øjnene, der ser. Mange arbejder også med video, fotos og film ud fra et samskabelsesperspektiv, så f.eks. børn og unge selv kan tage aktivt del i forskningsprocessen (Liebenberg, 2009; Pink, 2009). Her har også metoder som videografisk deltagelse og visuel etnografi været i mangeårig udvikling – også inden for uddannelsesforskning (Pink, 2009; Rønholt, 2003; Degerbøl & Svendler Nielsen 2015). Fotos og film bruges også ofte som performativ forskningsformidling (Hearing & Jones, 2018; Pink, 2009; Liebenberg, 2009).

Forskningsfilmen *Dansedage med Unge/Dancing with Young People* er et konkret eksempel på, hvordan der kan arbejdes med film som kunstnerisk inspireret forskningsmetode (Winther, 2018)⁴.

Filmen er skabt i et kreativt samarbejde mellem en forsker og underviser, en dokumentarfilminstruktør, en komponist og musiker og en stor gruppe unge (Winther, 2018). Filmen følger 21 idrætsstuderende og 200 gymnasieelever igennem en fælles begivenhed: Dansens Dag. Den skaber et følelsesmættet portræt af unge studerende igennem et uddannelsesforløb om idræt, krop, kreativitet og lederskab. Forskning viser nemlig, at det kan være udfordrende for mange unge at udvikle det lederskab, de har brug for i deres kommende arbejde som undervisere (Winther, 2018). Derfor har filmen fokus på, hvordan de studerende igennem udfordringer og små sejre, efterhånden lærer at mestre deres kropsligt baserede lederskab, mens de underviser i

4 <https://www.youtube.com/watch?v=Vasa8SjJxUY>

dans og bliver ”kaptajn på eget skib”. Da filmen også kan ses som et performativt produkt, deltog en professionel musiker og komponist i filmteamet. Hans opgave var dels at fastholde noget af dansemusikkens reallid, men også at komponere musik, der både kunne rumme og ramme det ungdommelige rå danseudtryk og den sårbarhed og glæde, der i filmen stråler ud af de unge undervisere og de 200 gymnasieelever, som de underviste. Filmen er således et eksempel på, hvordan de tre metodetilgange til kunstnerisk baseret forskning kan kombineres.

*Foto fra filmen Dancing Days with Young People.
Fotograf: Dokumentarfilmsinstruktør Helle Toft Jensen. SporMedia*

Design

Design er i skolesammenhæng relativt nyt, selvom elementer af designprocessen naturligt har været en integreret del af de fleste håndværksfag i skole og uddannelse. Hvis I gerne vil bruge design som kunstnerisk-baseret forskningsmetode i jeres opgaver, kan I eventuelt lade jer inspireres af Laurel Campel og Deana McDonagh (Campel & McDonagh, 2009). Med udgangspunkt i et performativt inspireret, visuelt og narrativt metodisk forskningsprojekt, har de undersøgt, hvordan studerende i industriel design udvikler empati. Studiet viser, hvordan genstandsfeltet kan undersøges med udgangspunkt i kunstnerisk-baserede forskningsmetoder. Studiet er samtidig et eksempel på, hvordan den performative præsentation af de kunstneriske

produktioner kan være medvirkende til at transformere og kommunikere studiets fund i et multimodalt format, der taler til både krop, hjerte og hjerne.

I et andet studie viser Nithikul Nimkulrat (2012), hvordan kunst og håndværk integreres med designforskning. Forskningsprojektet viser på inspirerende vis, hvordan den skabende og æstetiske proces i *håndværk* (eller kunst) kan undersøges gennem kunsten selv.

Billeder, tegninger og kunst

Der er mange forskellige muligheder, hvis I ønsker at arbejde med billeder og tegninger sammen med børn i jeres projekt. I det følgende vil vi give et eksempel på, hvordan børns tegninger og malerier har været udgangspunktet for en undersøgelse af *'livet med lærerne i skolen'* og lærerens lederskab. Den konkrete empiriske undersøgelse er gennemført på en skole i en forstad til København med 25 elever i 5. klasse (Berg, 2018; Berg & Winther, 2020)

Billederne fungerer som visuelle fortællinger, og siger ikke som sådan noget om, *hvad* virkeligheden er, men mere om, *hvordan* virkeligheden er og hvordan den opleves fra et børneperspektiv (Wright, 2010). Rammerne omkring dette eksempel er inspireret af et kritisk-utopisk aktionsforskningsperspektiv og arbejdet med børnenes tegninger og billeder er struktureret med udgangspunkt i et fremtidsværksted (Jungk & Müllert, 1996; Husted & Lind, 2016; Berg, 2018).

Fremtidsværkstedet, som det er gennemført i nærværende eksempel, er struktureret med henholdsvis 1) kritikfase, 2) utopiafase, og 3) budskabsfase.

I første fase blev børnene indledningsvist spurgt om deres tanker og erfaringer med særligt fokus på kritik og utilfredshed med livet med lærerne i skolen, mens anden fase handlede om livet med lærerne i skolen i den bedste af alle verdener. Billederne fra fase et og to blev derefter præsenteret for klasselæreren og børnene fortalte, hvad billederne handler om og hvilken titel billedet er blevet givet.

Fremtidsværkstedet har i dette projekt fået en grundlæggende æstetisk og kreativ form. Formen indbyder derfor til fordybelse i transformationer mellem det implicite og eksplicite, mellem det kropslige og det verbale: ”The act of drawing integrates sensorimotor and other forms of thinking, reasoning, feeling and learning, which emerges through the ‘thinking body’” (Wright, 2010, s. 80).

Børnebillederne bliver her *både* en kunstnerisk inspireret forskningsmetode, hvor vi undersøger verden *gennem* kunstneriske processer, og en kunstnerisk inspireret formidlingsmetode, som kommunikerer forskningsresultaterne. Billedet herunder er fra utopiafasen og udtrykker noget om børnenes ønsker, drømme og erfaringer med livet med lærerne i skolen.

Set – når læreren ser en, uden at man selv behøver at sige noget.

Pigen, der har lavet billedet, satte efterfølgende ord på og beskrev betydningen på følgende måde. Det handler om, ”når man er ked af det, og læreren ser det, uden at man selv behøver sige noget”.

I pigens utopia, i den bedste af alle verdener, er livet med lærerne i skolen, et sted, hvor læreren er nærværende på en måde, hvor det enkelte barn bliver set og mærket. Billedets fire scener fortæller om en lærer, der i første omgang opmærksomt registrerer en pige, der ikke har det godt. På billedet er udtrykket tydeligt, men i skolens hektiske hverdag kan forskellige børns udtryk gøre det udfordrende for den enkelte lærer at se, hvordan barnet har det. I første omgang registrerer læreren, oftest implicit, energien i rummet og de enkelte børn og deres måde at være i rummet på: ”Når vi sanser andres bevægelser og udtryk, reagerer vi – på et sensorisk plan – som om vi selv udførte de samme bevægelser og udtryk. Vi får herigennem fornemmelse for den andens baggrundsfølelser gennem vores sansning af den anden”.

På billedet vender læreren sig mod pigen og rækker først en, så to hænder indbydende frem, mens et smil tegner sig. Billedet fortæller om en lærer, der handler kompetent i situationen. Læreren lykkes med at læse pigens kropslige kommunikation og formår at kontakte hende på en måde, der er hensigtsmæssig.

Arbejdet med at skabe billeder i fremtidsværkstedet gav i dette projekt børnene flere muligheder for at fortolke og formidle egne kropsligt forankrede oplevelser, erfaringer og følelser (Berg, 2018; Berg & Winther, 2020). Børnebilleder kan således siges at besidde et dialogisk og kollaborativt potentiale, hvor indsigt i børnenes perspektiver bliver tilgængelige for dem selv og deres omverden.

Sammenfatning og perspektivering

Vi håber, at I med denne artikel har fået inspiration til, hvordan I kan arbejde kreativt, æstetisk og kunstnerisk inspireret i bachelor-, speciale eller ph.d. projekter. Da det verdensomspændende felt med kunstnerisk baserede forskningsmetoder hele tiden vokser og udvikler sig, giver denne artikel kun en grundlæggende introduktion. Hvis jeres nysgerrighed er vakt, kan I derfor selv gå yderligere på opdagelse inden for de områder, denne artikel åbner. I arbejdet med arts-based research er det som med alle andre metoder også vigtigt at arbejde med stor etisk bevidsthed. Derfor er det vigtigt at understrege, at der er et skærpet ansvar, når børn og unge involveres i forsknings- og udviklingsprojekter. Derudover må man også arbejde med varsomhed og indsigt, for kunst har også en særlig kraft. Internationalt har der derfor i mange år været en stor kritisk debat, der handler om, om man skal være kunstner for at kunne arbejde med disse metoder?

Svaret er hverken ja eller nej. Kvalitet, indsigt og kompetence er lige så vigtigt her, som i arbejdet med andre metoder. De projekter, vi har nævnt i denne artikel, er enten udarbejdede af forskere, der *også* har en kunstnerisk baggrund inden for f.eks. dans, musik, film eller teater – *eller* er skabt i innovative samarbejder mellem forskere og kunstnere.

På mange uddannelser har I mulighed for også at uddanne jer inden for de idrætslige, bevægelsesmæssige og æstetiske fagområder. Det kan give vigtige forudsætninger for at kunne arbejde med kunstnerisk inspirerede metoder i egne projekter. Her kan både jeres fælles og forskellige kreative kompetencer komme i spil og være åbnende og kendetegnende for de kunstnerisk inspirerede metodevalg, I træffer.

Dermed kan også I være med til at skabe nye veje for humanistisk samfundsvidenskabelig idræts- og uddannelsesforskning, som også kan tale til, med og om børn og unges bevægende, legende og kreative oplevelsesunivers.

Referencer:

- Barone, C & Eisner, E.W. (2012). *Art based research*. Los Angeles. CA: Sage Publications.
- Bagley, C. & Cancienne, M. (2002). *Dancing the Data* – Lesley University Series in Arts & Education 5. Peter Lang.
- Barone, T. & Eisner, E.W. (1997). Art-based educational research. I: Jaeger, R.M. (Red.), *Complementary methods for research in education içinde* (73-116). Washington D.C.: American Educational Research Association Press.
- Belliveau, G. (2015). Research-based theatre and a/r/tography: Exploring arts-based educational research methodologies. *p-e-r-f-o-r-m-a-n-c-e*, 2 (1-2). <http://p-e-r-f-o-r-m-a-n-c-e.org/?p=1491>
- Berg, M. S. (2013). *Den Professionspersonlige Dimension I Læreruddannelsen* (Specialeafhandling). Institut for Idræt og Ernæring, Københavns Universitet, København.
- Berg, M.S. (2018). *Kroppens betydning for lærerens lederskab*. Ph.d.-afhandling. København: Institut for Idræt og Ernæring, Københavns Universitet og Københavns Professionshøjskole. Lokaliseret 12.06.20 på [ucviden.dk/portal/da/publications/kroppens-betydning-for-laererens-lederskab\(308a0f30-1546-498c-9f5f-e839e2f8ff96\).html](http://ucviden.dk/portal/da/publications/kroppens-betydning-for-laererens-lederskab(308a0f30-1546-498c-9f5f-e839e2f8ff96).html)
- Berg, M.S. & Thilo, T. (2012). At blive kastet for de sultne løver – om at integrere det professionspersonlige i en uddannelseskontekst. I: Helle Winther (Red.): *Kroppens Sprog I Professionel Praksis: om kontakt, nærvær, lederskab og personlig kommunikation*. Værløse: Billesø & Baltzer.
- Berg, M. & Winther, H. (2020). How Do Children Experience the Embodied Communication and Leadership of Teachers? Expressing the Voices of Children Through Artistic, Sensual, and Multimodal Methods in Educational Research. *International Review of Qualitative Research*, 1. <https://doi.org/https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1940844720948063>
- Buckingham, D. (2009). Creative visual methods in media research: Possibilities, problems and proposals. *Media Culture & Society*, 31(4), 633-652.
- Cahnmann-Taylor, M. & Siegmund, R. (2017). *Arts-Based Research in Education. Foundations for Practice*. New York. Routledge.
- Campbell, L. H. & McDonagh, D. (2009). Visual Narrative Research Methods as Performance in Industrial Design Education. *Qualitative Inquiry*, 15(3), 587-606. <https://doi.org/10.1177/1077800408318306>

- Carless, D. & Douglas, K. (2011). What's in a song? How songs contribute to the communication of social science research. *British Journal of Guidance & Counselling*, 39(5), 439-454.
- Coen, S. E., Tillmann, S., Ergler, C., McGuire C. & Gilliland, J. (2018). Playing with Poetry: Poetic Representation of Research in Children's Geographies of Nature and Adventurous Play. *GeoHumanities*, 4(2), 557-575, DOI: 10.1080/2373566X.2018.1516956
- Degerbøl, S. & Svendler Nielsen, C. (2015). Researching embodied learning by using videographic participation for data collection and audiovisual narratives for dissemination – illustrated by the encounter between two acrobats. *Ethnography and Education*, 10(1), 60-75, DOI: 10.1080/17457823.2014.929018
- Denzin, K. & Lincoln, Y. (Red.), *The Sage Handbook of qualitative research* (3rd ed.). London: Sage.
- Dougall, M. (2006). *The Corporeal Image: Film, Ethnography, and the Senses*. Princeton University Press.
- Douglas, K. & Carless, D. (2008). Nurturing a Performative Self [36 paragraphs]. *Forum: Qualitative Social Research / Sozialforschung*, 9(2), Art. 23, <http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:0114-fqs0802238..>
- Engel, L. (2008). The Dance of the Now—Poetics of Everyday Human Movement [29 paragraphs]. *Forum Qualitative Sozialforschung / Forum: Qualitative Social Research*, 9(2), Art. 35, <http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:0114-fqs0802355.> © 2008
- Engel, L. & Winther, H. (2009). Tæt på kroppen i nutidens og fremtidens idrætsforskning. I: Poulsen, L. et al, *Forskning i bevægelse. Et nyt forskningsfelt i et 100-årigt perspektiv* (332-342). Institut for Idræt: Museum Tusulanum.
- Fristrup, T. & Nagbøl, S. (2020). *Oplevelsesanalyse. Om vidensudvikling* (1. udgave, 1. oplag). København: Hans Reitzels Forlag.
- Gergen, M. M. & Gergen, K. J. (2011). Performative social science and psychology. *Historical Social Research*, 36(4).
- Gergen, K. & Gergen, M. (2018). The Performative Movement in Social Science. I: Leavy, P. (Red.). *Handbook of Art-based Research* (54-58). New York/London: The Guilford Press.
- Harris, A., & Jones, S. H. (2016). *Writing for Performance*. Sense Publishers. <https://doi.org/10.1007/978-94-6300-594-4>
- Hearing, T. & Jones, K. (2018). Film as Research/Research as Film. I: Leavy, P. (Red.), *Handbook of Art-based Research* (425-437). New York/London: The Guilford Press.
- Husted, M. & Lind, U. (2016). Fremtidsværksted som demokratiserende metode: aktionsforskning med børnehavbørn. *Dansk Paedagogisk Tidsskrift*, (3), 49 – 58..
- Jones, K. (2017). Performative social science. *International Encyclopedia of Communication Research Methods*. Hoboken, NJ: Wiley-Blackwell.
- Jungk, R. & Müllert, N (1996). *Future workshops: how to create desirable futures* (English ad). London: Institute for Social Inventions.
- Leavy, P. (2015). *Method meets art: Arts-based research practice* (2nd ed.). New York: Guilford Press.

- Leavy, P. (Red.). (2018). *Handbook of arts-based research*. New York: The Guilford Press.
- Liebenberg, L. (2009). The visual image as discussion point: Increasing validity in boundary crossing research. *Qualitative research*, 9(4), 441-467.
- McNiff, S. (2009). *Art-based Research*. London: Jessica Kingsley.
- McMahon, J. (2016). Creative analytical practises. I: Smith, B. & Sparkes, A. (Red.), *Routledge International Handbook of Qualitative Research in Sport and Exercise* (302-315). New York: Routledge.
- Nimkulrat, N. (2012). Introduction: Craft, Design, and Practice-led Research. *International Journal of Design*, 6(3), 1-14. www.ijdesign.org.
- O'Donoghue, D. (2009). *Are we asking the wrong questions in arts-based research?* *Studies in Art Education*, 50 (4), 352-368.
- Pink, S. (2009). *Doing sensory ethnography*. London: Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Pink, S. (2014). *Doing Visual Ethnography Images, Media and Representation in Research*. London: Sage Publications.
- Richardson, L. (2002). Poetic representation of interviews. In J. Gubrium & J. A. Holstein (Eds.), *Handbook of interview research: Context and method* (pp. 877-892). Thousand Oaks: Sage.
- Richardson, L., & St. Pierre, E. A. (2005). Writing: A method of inquiry. In N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (Eds.), *The Sage handbook of qualitative research* (3rd ed., pp. 959-978). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Rønholt, H. (2006). Kroppen som fortæller. I: Engel, L., Rønholt, H., Svendler-Nielsen, C. & Winther, H. (Red), *Bevægelsens poetik* (19-40). København: Museum Tusulanum.
- Rønholt, H., Holgersen, S. E., Fink-Jensen, K. & Nielsen, A. M. (2003). *Video i pædagogisk forskning: krop og udtryk i bevægelse*. Københavns Universitet & Institut for Idræt. [Højbjerg]; [København]
- Saldaña, J. (2008). Second Chair: an autoethnodrama. *Research Studies in Music Education*, 30(2), 177-191. <https://doi.org/10.1177/1321103X08097506>
- Salvadore, J. (2018). Etnodrama and Ethnotheatre. I: Leavy, P. (Red.), *Handbook of Art-based Research* (267-288). New York/London: The Guilford Press.
- Skovhus, M. & Winther, H. (2019). Udvikling af pædagogstuderendes lederskab gennem krop og bevægelse. *idrottsforum.org*, 1-16.
- Sparkes, A. & Nilges, L. et al. (2003). Poetic Representations in Sport and Physical Education: Insider Perspectives. *Sport, Education and Society*, 8(2), 153-177.
- Sparkes, A. (2002). *Telling tales in sport and physical activity: A qualitative journey*. Human Kinetics.
- Sparkes A. (2016). Researching the senses in sport and exercise. I: Smith, B. & Sparkes A. (Red.), *Routledge International Handbook of Qualitative Research in Sport and Exercise* (11-24). New York: Routledge.

- Svendler Nielsen, C. (2009). *Ind i Bevægelsen: et performativt fænomenologisk feltstudie om kropslighed, mening og kreativitet i børns læreprocesser i bevægelsesundervisning i skolen*. Institut for Idræt, Københavns Universitet
- Van Manen, M. (1990). *Researching lived experience: human science for an action sensitive pedagogy*. Albany, N.Y.: State University of New York Press.
- Van Manen, M. (2014). *Phenomenology of practice: meaning-giving methods in phenomenological research and writing*. Walnut Creek, California: Left Coast Press.
- Wiles, R., Prosser, J., Bagnoli, A., Clark, A., Davies, K & Holland, S., et al. (2008). *Visual ethics: Ethical issues in visual research*. Southampton: National Centre for Research Methods.
- Wilson, L. & Moffett, A. T. (2017). Building bridges for dance through arts-based research, *Research in Dance Education*, 18(2), 135-149. DOI: 10.1080/14647893.2017.1330328291-299.
- Winther, H. (2008). Body contact and body language: moments of personal development and social and cultural learning processes in movement psychology and education. *Forum: Qualitative Social Research / Sozialforschung*, 9(2), Art. 63.
- Winther, H. (2009). *Bevægelsespsykologi: Kroppens sprog og bevægelsens psykologi med udgangspunkt i danseterapiformen Dansergia*. Institut for Idræt, Københavns Universitet.
- Winther, H. (Red.) (2012). *Kroppens sprog i professionel praksis: om kontakt, nærvær, lederskab og personlig kommunikation*. Værløse: Billesø & Baltzer.
- Winther, H. (2015). Praktikerforskning. I: Thing, L. F. & Ottesen, L. S. (Red.), *Metoder i Idræts- og Fysioterapiforskning* (172-189). København: Munksgaard.
- Winther, H., Grøntved, S. N., Graversen, E. K. & Ilkjær, I. (2015). The dancing nurses and the language of the body: Training somatic awareness, bodily communication, and embodied professional competence in nurse education. *Journal of Holistic Nursing*, 33(3), 182-192.
- Winther, H. (2018). Dancing days with young people: An art-based co-produced research film on embodied leadership, creativity, and innovative education. *International Journal of Qualitative Methods*, 17(1 Special issue. Innovative Elicitation methods). 1-10. <https://doi.org/10.1177/1609406918789330> Filmlink: Dancing days with young people: <https://www.youtube.com/watch?v=Vasa8SjXUY>
- Winther, H (2018). *1 minuts Filmteaser. Dansedage med Unge*. <https://video.ku.dk/dansedage-med-unge-om-bevaegelsesglade>
- Wright, S. (2010). *Understanding creativity in early childhood: meaning-making and children's drawings*. Los Angeles; London: SAGE.